

ATTENTION!

EXKURZIA PO VÝCHODNÝCH DIVADLÁCH ALEBO KULTÚRA IGELITU A LEŠENIA

V apríli, hneď po ukončení Veľkej Noči, sa stretli študenti odboru estetika na Filozofickej fakulte pred školou s cestovnými taškami v rukách. Nie kvôli návratu do školy po sviatkoch, ale prichystaní vydať sa na cestu do východných miest Slovenska.

Účastníci zájazdu sa usadili v autobuse a cesta sa začala. Miňali sme západné a stredné Slovensko s menšími zastávkami pre nástup ostatných spolužiakov, ktorí bývajú mimo Nitry. Konečne sme všetci spoločne docestovali do Prešova. Ubytovali sme sa na súkromnom internáte Alexandra Duchnoviča, ktorý bol veľmi príjemným, čistým a útulným miestom, hoc sme tu trávili len minimum času počas celého trvania exkurzie.

Tvorivý ateliér a divadlo v Prešove

Po rýchlom občerstvení sme navštívili tvorivý ateliér na Prešovskej univerzite. Študenti pod vedením prof. Horáka nám predvedli predstavenie *Džura*, vyskladané z viacerých etúd. Pôsobilo dojmom poetického divadla, ktoré nedávalo veľký dôraz na herecké prevedenie, ale skôr význam a výpoveď prvkov, pohybu, slova. Tento úsek, v ktorom sa predstavil kolektív študentov sa niesol v humorom ducha, ale jeho výpoveď ziahala aj do vážnejších stavov uvedomenia si ľudského bytia. Kocenkám patril aj výstup staršej študentky. Pracovala na javisku s papierovými figurínami ľudí, detí a zvierat. Išlo však o neútesané spojenie etúd, ktoré prerušovala mimovoľná manipulácia s postavami ako rekvizitami, ktoré ešte nemajú význam na javisku a ich čas mal prísť až neskôr. Nasledovala prehliadka Divadla Jonáša Záborského v Prešove, ktoré nám predstavilo historickú budovu. Balkóny vydobené zlatom, strop s veľkolepými

malbami a k tomu zamotavé bordové sedadlá pre divákov v nás zanechali nádyh pôvodnej atmosféry divadla, kedy bolo ešte konvenčnejšie a ľudia ho navštevovali výhradne upravení v reprezentačných robach. Na javisku sme mali možnosť vidieť prichystanú scénu muzikálu *Pokrvní bratia*, a hoc v našom programe nebola naplánovaná žiadna inscenácia tohto divadla, pošli sme aspoň kúsok piesne odspievanej na technickej skúške mikroportov. Bol celkom príjemnou upútavkou vrátiť sa späť do Prešova a byť divákom tohto muzikálu. Po tejto obhládke sme prešli do neďalekého Divadla Alexandra Duchnoviča. Prezreli sme si priestory starej budovy, ktoré boli zariadené ešte socialistickým štýlom. Jednoduchá sála s hnedými sedadlami, hlboké javisko, no zato výborne riešená akustika. Tak vyzerala väčšia sála divadla. My sme sa však usadili v malej sále, ktorá bola komornejšia. Diváci sedeli tesne vedľa seba na pohodlných, ktoré slúžili ako sedadlá. Mali bližší kontakt s hercami na javisku, preto toto štúdiove inscenovanie vyznelo aj intímnejšie, citlivejšie a tak viac vťahovalo diváka do hry. Profesor Karol Horák bol aj autorom textu *La musica*, ktorý zrežisoval Rastislav Ballek. „Hudba je večná-la musical“, slová, ktoré sa opakovali v tejto tragikomédii, vyzneli s obrovskou silou. Tá sa prejavila aj v téme, ktorá zdieľala zachytávala udalosti 20. storočia, no utlačenie ľudí a ich následné podriaďovanie sa sú stále aktuálne. Napäté emócie, ktorými vládne ozud, alebo aj čas, ktorý bol zachytený postavou Chronosa mal náramny

účink voči divákovi, aby sa pozastavil nad svojím životom a uvedomil si svoje podstaty a činy. Herecký súbor ukázal na javisku majstrovské dielo, ktoré malo veľkú výpoveď aj napriek tomu, že bolo odohrané v rusinskom jazyku. Hodnotu svojich osobností potvrdili aj mimo hry. Počas besedy nás oboznámili s ich prácou, štúdiom herectva, ale aj s ich životom. Predstavili sa ako ľudia s úprimným srdcom a nadšením pre vec. Vyžarovala z nich obrovská energia, ktorej základným faktorom bol kus človečiny.

Hlavné mesto kultúry 2013

Ďalší deň sme sa presunuli do Košíc, momentálne hlavného mesta kultúry v roku 2013. Ak zavítajú turisti mimo Slovenska do tohto mesta za účelom kultúrne sa vyžiť, mohli by odísť sklamaní. Za všetku poďakovku sa ukrývajú opadávajúce steny budov, prípadne architektúry v rekonštrukcii obkolesené lešením a igelitom. Takýmto prípadom bol aj Dóm sv. Alžbety. Absolútnou čerešničkou bolo Desiat Božích prikázání prípevnených uprostred ochranného igelitu. Z pôvodného plánu sme sa museli rozlúčiť s návštevou bývalých kasární prerobených na Kulturpark, a tak zostalo len minimum toho, čo by sme mohli v „meste kultúry“ vidieť. Náladu nám zlepšilo bábkové divadlo, hoc malo niektoré priestory taktiež v rekonštrukcii. Odohrali predstavenie *Potkaniar*, podľa nemeckej legendy a poémy Mariny Cvetajevovej. Napriek tomu, že postavy predstavovali najmä bábky, bolo to veľmi uveriteľné. Konštrukcia nazývaná hercami kombajn, na ktorej konci bolo prípevnených viaceré plyšových potkaniat, bola bravúrna. Pri manipulácii s ňou vyvolali herci u diváka veľmi živé pocity vyvolávané v reálnom živote týmito zvieratkami. Či už kladný alebo záporný vzťah k nim. Veľmi poeticky v predstavení vyznela aj tieňohra a malebná scéna krajinky, kde sa dej odohrával.

V budove Štátneho divadla Košice, sme získali priam rozprávkovú spríevodkyňu. Ukázala nám všetky zákutia divadla, ktoré malo opäť atmosféru zlatých zdobení, zamotavo-bordových sedadiel, malieb. Tu sme ukončili aj náš program baletom *Odysseus*. Ten mal obrovskú nevýhodu, že pracoval s projekciou, ktorá mnohokrát prerušovala pozornosť upriamenú čisto na predvádzanie príbehu a baletu na javisku. Sústredili sme sa tak skôr na videoprojekciu a unikalo nám, čo sa deje na scéne. Napriek tomu videá boli veľmi pôsobivé a novodobé. Najväčší povozých divákov sme však zaznamenali, keď sa na obraze zjavila herečka Zdena Studenková, ktorá

je už takmer násilne presadzovaná vo všetkej slovenskej filmovej alebo divadelnej tvorbe. Choreografie vypracovaných tanečníkov opakovali svoje prvky a preto pôsobili lačným dojmom. Príbeh *Odyssea* bol však čistý a čitateľný.

Levoča namiesto Spišského hradu

V posledný deň našej exkurzie sme si poballí svoje veci z internátu v Prešove a vyskúšali sme šťastie v Levoči, ktorú sme zamienili za pôvodný plán obzrieť si Spišský hrad. To nám nevyšlo skrz nefútozbné počasie, kvôli ktorému boli obhládky zastavené. Ani tentoraz sme sa nedočkali výhry. Prezreli sme si síce malé Levočské divadlo s historickou architektúrou v interiéri, no povestným oltárom Majstra Pavla z Levoče sme sa kochali iba na veľkej tapete v kostole, nakoľko bol v rekonštrukcii. Bizarné Pokračovali sme do Spišskej Novej Vsi. Navštívili sme divadlo Kontra, ktoré sídli v budove Matice slovenskej. V útulnom priestore pripomínajúcom vinárskú pivnicu nám predvedol herec Peter Čižmár predstavenie *Rum a vodka*. Išlo o talk-povediac monodrámu, ktorá zachytáva veľmi tesnú hranicu spojitosti divadla so životom. Prostredie sa zhodovalo s miestom príhody, o ktorej rozprával dej. Možno práve preto sme si vedeli uspoobiť zvyšok vyrieknutých opicov v našej fantázii a predstaviť si dokonalo ilúziu. Inscenácia tak bola živá aj napriek minimalizmu scény a rekvizit a pozornosť voči hercovi pretrvávala. Závereným programom našej exkurzie bolo Spišské divadlo na Radničnom námestí. Riaditeľ divadla predstavil základy a históriu týchto „dosiek“ veľmi pútavo, no predstavenie *Kráčba kráč* bolo sklamaním. Režijná koncepcia hry vložená do prostredia psychiatrie, by sa dala na základe výkonov vyrovnáť s amatérskymi divadlami. Presvedčivý herecký výkon podal člen súboru Pavol Pivko, ktorý mal zaujímavý hlas a vystupovanie na javisku.

V konečnom dôsledku sme sa celkovým programom exkurzie vyčerpali. Zostáva však otázka, či sme dostatočne naplnili zámer nazývať sa divadelnej atmosféry. Prezencia divadla divákovi, ktorý sa oň zaujíma nielen počas predstavenia, by nemala byť postavená na informáciách o administratívne divadla, rozpočtoch a úradníckych záležitostiach. Malo by ísť o priblíženie divadla človeku. Vystihnúť jeho atmosféru, teda ukázať ducha divadla a tak aj nadšenie pre vec.

Linda Dóczyová,
študentka Filozofickej fakulty